

TARİH

Cilt ... sayı
15 Ocak 1941

Dünya

Plevnede Kore Kahramanlarının babaları

İkinci Sultan Mahmut ile Kayıkçı

Umumiyetle Şark hükümdarları şehirlerde kendi tebaalarını daha yakından görmek ve bir nevi gizli teftiş yapmak için ara sıra halktan bir sınıfın kıyafetiyle bazan yalnız ve çok defalar yanında kendisi gibi kıyafet değiştirmiş saray adamlarından bir veyahut iki kişi olarak tebdil gezerlerdi. Bizim Osmanlı padişahlarının da böyle tebdil gezmek âdetlerindendi. Bunlardan bazıının zengin menkibeleri de vardır. İşte Sultan Mahmut böyle tebdil gezintileriyle meşhurdur.

Bir yaz günü İkinci Mahmut yanında ikinci mabeyincisi orta halli birer esnaf kıyafetleriyle bir hayli gezdikten sonra Sirkeci'ye inip gördükleri temiz bir sandala binerler. Yaz mevsimi dolayısıyla padişah Beylerbeyi sarayında ikamet ettiğinden nereye gideceklerini soran kayıkçıya Beylerbeyine çekmesini söylerler. Kayıkçı ömrünü Boğaziçi sularında geçirmiş, gün görmüş, ak sakalılı sevimli bir ihtiyar ve zeki bir adam olduğundan biraz dikkat edince padişahı tanır. Bir hayli gidildikten sonra padişah kayıkçıya baba, (32) ile nasılsın der. İhtiyar hiç tereddüt etmeden (32) yi (30) a vuruyorum (15) çıkıyor diye cevap verir. Biraz sükuttan sonra padişah tekrar işitiyorum ki son zamanlarda şehirde hırsızlar fazlalaşmış senin evine de oldumu der. Kayıkçı da bundan iki ay evvel biri girdi birkaç gündür yeni birisi de dadandı, girmiyeye çalışıyor diye cevap verir. Kayık Beylerbeyi iskelesine yanaşmak üzereyken padişah kayıkçıya baba der sana iki besili kaz göndersem incitmeden yola bilir misin deyince baba da tatlı bir gülüşle hiç incitmeden cascavlak yolun cevabını verir. Padişah sandala bir rese akçe atarak karaya çıkarlar. Ertesi günü karşılaşan iki mabeyinci bu gece hiç uyuyamadıklarını hünkâr ile kayıkçı arasında geçen mükâlemeden bir mâna çıkaramadıklarını birbirlerine öylesip dertleşirler. Sultan Mahmud'un

rip filân gün kayıkçı ile arasında geçen sualli, cevaplı mükâlemeden ne anladıklarını sual ettikte ne cevap vereceklerini bilemediklerini maiyeti şahane bu kadar mühim bir mevki işgal eden kimselerin cahil bir kayıkçı kadar cevaptan âciz bir vaziyete düşeceklerini düşünerek bir hayli ter döküp sıkıntılı saatler geçirirler. Nihayet şuna karar verilir. Gün geçirmeden Sirkeci'ye gidilip kayıkçı bulunacak kendisi memnun edilerek bu suallerin cevapları öğrenilecek ve her ihtimale karşı hazırlanmış olunacaktır. Ertesi günü bu iki zat bir saray sandaliyle Sirkeciye geçerler.

Kayıkçılar kahvesinde babayı çubuk çekerken bulurlar, yanına yaklaşip kendisiyle hususi görüşmek istediklerini söylerler. Baba hemen ayağa kalkıp buyur eder, alır bunları, oraya pek yakın olan kendi ufacık evine götürür, temiz serili sedirlere oturulur, çubuk ve kahve ikram olunur. Baba derler, geçen gün Beylerbeyine üç müşteri götürdün, ihtiyar kendilerini tanımış olduğunu söyler. Derler ki sana sual soran padişah

(Devamı 912 inci sayfada)

Kapak resmimiz: Birinci Murat
(History of the Nations'dan)

TARİH

Dünyası

15 GÜNDE BİR ÇIKAR

Cilt 3 ★ Sayı 21 ★ 15 Şubat 1951

Sahibi ve yazı işlerini fiilen idare eden: Niyazi Ahmet Baroğlu ★
İdarehane: İstanbul, Ankara Caddesi No. 98 ikinci kat. Telefon: 24318 ★ Abone şartları: Seneligi 12, altı aylığı 6 lira. Nüshası 50 kurustur. ★ Dizildiği yer: Murat Kerman Mürettiphanesi, Basıldığı TAN Matbaası, İstanbul

Dünyalar Fatih Attila

★

Ona Allahın belâsı derler ve Attilâ da kendisine takılan bu addan son derece memnun oluyordu. Dünyayı kendisine dar gören bu eşsiz ve cesur kumandanın hayatı ve harbleri, başlı başına bir tarihtir. Bu yazı, Attilâ'yı daha iyi tanıtmakta, birçok hususiyetlerini ve harblerini hulâsa etmektedir.

★

Yazan: Kâzım Sevinç Altıncağ

Bir Avrupalı ressam gözü ile Attila

Beşinci asrın ortalarında, bir vakitler Avrupa medeniyetinin nâzımı ve dünya hukuk telâkkisinin kaynağı olarak tanınmış olan Roma, artık inkıraz uçurumunun kenarında bulunuyordu. Asırlar boyunca içtimaf bozulğun her çeşidine sahne olan bu imparatorluk rüşvet çamuru içinde yüzen politikacılarının idaresinde iflâsa doğru gidiyordu. Batıda Alp dağlarının ötesinde Got'lar, hudutları yağma ediyorlar ve imparatorluk, ancak blöf ve

rüşvet sayesinde yaşıyordu.

Nihayet 450 tarihinde Romalıların son günleri gelmişti. Asya'nın ortasından Gobi çöliyle Cenup Siberyası, Çin Türkistanı ve Mançurya'da büyük bir imparatorluk kurmuş olan Hunlar Garba doğru akınlarını, Avrupanın ortalarına kadar uzamıştı. Yeşillikler boyunca genişliyen bu göçebe kavmin insiyakları, onları Batıya, güneşin gittiği yere doğru ediyordu.

HUNLAR'IN NİÇİN SAKALLARI BİTMEZDİ ?

İklimin soğuşuna karşı hayvan postu ile vücutlarını kaplıyan ve at sırtını kendileri için bütün gün mesken yapan bu yılmaz muharipler sakal bitmemek için yüzlerini ustura ile delik deşik etmeyi gelenek edinmişlerdi.

Uzun ovalar boyunca gündüzleri her taraf bunların atlarıyla kaplanır ve karanlık geceler, kamplarında yakılan ateşlerle, baştan başa şenlik meşaleleri ışığı altında yanıp sönerdi.

HUN İSMİ NEREDEN GELMİŞTİ

Macaristan ve Ukrayna boyunca uzanan Hunlar Avrupaya geldikleri zaman, yerliler bunların dillerini anlamıyordu. Yalnız kelimelerin birçoğunun sonundaki İoung eski, Avrupalıların kulaklarına Hun sadası şeklinde gelmiş ve bu suretle bu muazzam istilâcılarının isimleri tarihe Hun olarak geçmiştir. Hunlara Çinde de Higung-hu denilmiştir. Hunlar Tuna nehri kıyılarına gelerek Roma imparatorluğu hududuna eriştikleri zaman, burada durmuşlar ve böylece 70 sene orada kalmışlar ve iki üç nesil boyunca tefessüh halinde bulunan Romalıların başında, ölüm kılıcı halinde, uzmanmışlardır.

Nihayet bu muazzam kütlenin başına yeni bir liderin geldiği haberi etrafa yayılmıştır. Bu yeni hükümdar: Mundzuk'un oğlu Attilâ'dır.

GEÇTİĞİ YERDE OT BİTMİYEN ADAM !

Avrupalıların iddalarına göre Attilâ geçtiği yerde ot bitmediğini söyliyerek övünen bir adamdı. Yine aynı iddiaya göre o, daima harp halinde bulunan bir kabileden bir araba içinde doğmuş ve kısarak sütiyle büyümüştür. iyice yetişince de çiy etle beslenmiştir. Bu çiy et günlerce at sırtıyla muharibin ağır gövdesi altında bırakılarak yumuşatılmıştır.

Muasır bir Roma yazısında Attilâ şöyle tarif edilmiştir: «Attilâ kara yağız, kısa boylu bir adamdır. Onun muazzam bir göğsü, küçük fakat derin gözleri vardır. Yürürken başı daima ileride bulunur; gözleri her tarafa döner. Bu lider, bakışlarıyla dünyaya ve bütün halka dehşet salar.»

Attilâ'nın gençliğinde Romayı ziyaret ettiğiylenmiştir. Bu doğru yahut yanlış olsun, onun yeni lideri, Roma arslanının balçıkları olduğunu anlamıştı.

İMPARATORUN KIZKARDEŞİ ATTİ- LÂYA AŞIK OLUYOR

Bir gün Attilâ, artık Roma'yı istilânın zamanı geldiğine hükmetmişti. Bu haber imparator sarayına geldiği zaman, saray halkı, kumandanlar, diplomatlar ve dalkavuklar tah-tın etrafında korkudan titremeye başladılar. Fakat bütün sarayda hiç endişe duymayan bir tek insan vardı: İmparator Valentian'ın kızkardeşi Honovia.

Genç ve güzel Honovia, bütün sefih Romalılardan nefret ediyor, Attilâ'yı, bu dünyalar fatihi kuvvetli adamı bütün kalbiyle seviyordu.

Nihayet bir gün, bu muhteşem prenses, imparatorun haberi olmaksızın büyük Attilâ'ya bir altın ve zebercet nişan yüzüğü gönderdi. neden sonra saray bu hâdiseden haberdar oldu. Neticede Honovia bir odaya hapsedilerek zararsız bir hale sokuldu.

300 ZEVCELİ BİR HÜKÜMDAR

Attilâ'nın zaten 300 karısı vardı. Fakat Honovia'nın yüzünü görmediği halde, onun güzelliğini kaç defa işitmişti. Hemen Valentian'a haber gönderdi: Gelinin çeyizi olarak bütün Garbi Roma imparatorluğunun yarı topraklarını istedi. Ayrıca da gelin ve güvey için Roma'da muhteşem bir saray hazırlanmasını emretti. Roma dehşet içinde kalmıştı. 75 senedir imparatorluk hudutlarında toplanan kara bulutlarda korkunç şimşekler çakmaya, kulak tirmalayıcı gök gürültüleriyle yıldırımlar düşmeye başladı. Göklerde acayip kuyruklu yıldızlar görünüyordu.

Hunlar her tarafta hazırlığa başlamıştı. Tongres kilisesi başpapazı Servatius büyük bir vaz esnasında: «Allah bizi terketti!» diye haykırarak herkesi korku ve ümitsizlik içinde bırakmıştı.

Attilâ kâinat hükümdarı, dünya fatihi, harp lordu unvanlarıyla tanınmıştı. Fakat o kendisine çılgın bir Gol papazının vereceği unvanı daha çok beğeniyordu: «Allahın Gazabı!»

HUNLAR İSVİÇRE ŞİMALİNDEN İLERLİYOR !

Nihayet 451 senesi ocağında Attilâ, darbesini indirdi. Bütün Tuna boyunca ovalar at kışnemeleriyle doldu, borular öttü, tomtomlar çalındı. Harp arabaları ilerledi. Dünya o vakte kadar böyle korkunç bir harp görmemişti.

Attilâ büyük bir harp stratejisi takip ediyordu. Hun orduları doğrudan doğruya Romaya hücum etmiyordu. İmparatorluk hudut-

larını geçen ordular İsviçre'ye doğru ilerlediler. Orada bir kavis çizerek, İsviçre şimalinden garbe atıldılar. Ren nehrini geçtiler. Bu suretle tek mil Avusturya ve Bavyera işgal edildi. Artık Orta Avrupa tamamıyla Hunların eline geçmiştir. Cenubî Almanya ve Şarki Fransa Hun imparatorluğu arazisinden olmuştur.

Worms, Mayence, Spires ve Windisch şehirleri alevelr içinde yanmış, Basle, Strassburg, Colmar, Tongces, Drass istilâ edilmiş; Metz şehri ahalişi mukavemet gösterdiği için kılıçtan geçirilmişti. Hunlar Fransa'nın ortasına ilerlemişti. Bunların savletleri muazzam bir Okyanusun korkunç dalgaları gibi ilerliyordu.

KORKUNÇ ORLEANS MUHASARASI

Her taraftan mülteciler Orleans şehrine doluyordu. Nihayet Attilâ oraya da yetişti. Şehir baştan başa kuşatıldı. Fakat Orleans valisi olan Kardinal Aignan enerjik bir adamdı. Bütün halk içerisinde yalnız o sınırlarına sahipti.

Aignan, Hunların 500,000 kişilik bir orduları bulunduğunu biliyordu. Fakat Attilânın bir muhasara teçhizatı olmadığı da muhakkaktı. İyi bir idareci olan kardinal bu kozu kullanmak istedi. Roma generali Actius'a haber gönderdi. Eğer kendisine yardım gönderebilirse, üç hafta mukavemet ederek, hazirana kadar dayanacağını anlattı. Actius kendisine müsbet bir cevap verdi. Bu general, Attilânın uyandırdığı dehşet karşısında yarı serseme dönmüş olan adamlardan değildi. Fakat Aignan akşam karanlığında, kale burcundan ovası seyrettiği zaman, dehşetten kendisini kurtaramadı. Her taraf kıpkızıl kamp ateşleriyle canlanmıştı, düşman kara bulut gibi şehrin etrafını sarmıştı. Harabeler arasında Loire nehri ateşin bir manzara arz ediyordu.

Orleans mukavemet edecekti. Fakat vaktinde imdat gelmezse, o da diğer şehirler gibi yağma ve tahrip edilecek, halk kılıçtan geçirilecekti.

HUNLAR ORLEANS'I ZAPTEDİP İÇKIYE DALIYOR

Üç hafta çabuk geçti. Fakat ufukta imdat işaretleri görülüyordu. Her hücumu akim bırakan Orleans'ın 21 temmuzda artık takati kalmadı. Şehrin ileri gelenleri ve başpapazları, Aignan'ın haberi olmadan, gizli bir toplantı yaptılar. Hunlara teslim olmaya karar verdiler. Attilâ elçiyi kabul etti, fakat onun biricik şartı «kayıtsız şartsız teslim» di. Elçi hayatını kurtardığı için Allaha şükretti ve

şehir teslim oldu. Muazzam Hun ordusu şehri istilâ etti. İlk ganimetler alındı. Nihayet mahzenlerdeki şaraplar açığa çıkarıldı. Zaten Orleans mükemmel bir şarap şehriydi. Birkaç saat içinde bütün Hun askerleri tamamıyla sarhoş olmuştu.

TARİHİ DEĞİŞTİREN BİR İMDAT!

Fakat ansızın gürültü içinden, bir trampet sesi işitildi. Bu, aşına bir sestti. Actius'in imdat kuvveti yetişmişti. Fakat Hunlar sarhoşluktan harp edecek bir halde değildiler. Romalıları müttefikleri olan Vizigotlarla birlikte gelmişlerdi. Çok geçmeden Hunlar oraya gelirken Romalıları Orleans'a girmişlerdi.

Fakat Attilâ atına binmiş tümen tümen doluşarak, dağılmış askeri yeniden toplamış ve tekrar disiplin altına almıştı. Bu suretle muazzam bir asker grupuyle Hunlar Marne nehri yakınında Chalos'a gelmişlerdi.

Attilâ, burada Actius'la tekrar karşılaştı. Fakat o, bâtıl itikatlara inanan bir adamdı. Orleans'taki hezimet, Hunların yegâne mağlûbiyeti idi. Bu mağlûbiyetten sonra, Attilâ yeni bir zafer ümit etmiyordu. Öğleye kadar tereddüt etti. Nihayet öğleyin hücum emrini verdi. Harp akşama kadar devam etmiş ve mukadder âkıbet kendini göstermişti: Mağlûbiyet. Bütün ova iki tarafın 160,000 ölüsiyle kaplanmıştı.

ATILÂ'NIN ZİFAF GECESİ!

Hunlar Ren nehri arkasından, karanlık Alman ormanları içinden tekrar Roma hudutlarına döndüler. Bu defa hedef Romaydı. Attilâ birbiri arkası sıra yaptığı akınlarla birçok şehirler aldı. Zafer yine Hunlara dönmüştü. Artık Roma muhakkak Attilâ'nındı. Fakat bu defa da ihtiyar bir adam büyük paytahtı kurtarmıştı: Papa Leo. İhtiyar papa dünya fatihi Attilâ ile bir mülâkat teminine muvaffak olmuş ve onun kalbine nüfuz etmişti. Papa'nın temin ettiği cizyeyi kabul eden Attilâ, onun bu dinî şehri bağışlaması hususundaki şefaatinin kabul etmiş ve ordularına çekilmek emri vermişti.

Nihayet hükümdarlar hükümdarı Attilâ, galip vaziyette, şeref ve debdebesinden bir şey kaybetmeksizin, Macar ovasındaki muhteşem sarayına dönmüştü. Orada Burgundia prensesi güzel İldico ile evlenme töreni yapıldı. Fakat bu büyük hükümdar zifaf yatağında öldü.

Bu suretle büyük Attilâ, Şark tarihinin «Atlî Han» ı bir aşk ve ihtiras gecesinin esrarengiz havası içinde hayata gözlerini kapadı.